

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית | אגף אי שפות
הפיקוח על הוראת העברית בעל יסודי בחינוך הערבי
טי באלול תשפ"ד | 12 בספטמבר 2024

יחידת לימוד:

סבל החברה הבדואית במאורעות ה-7 באוקטובר: נפשית, כלכלית והקרבה

כיתה: י-י"א

מחברים: עאמר אלזיאדנה וענאן אבו-אלעסל

הקדמה

חיינו נחלקים לחיים שלפני השבת של השבעה באוקטובר ואלה שאחריה. באותה השבת הלבבות של כולנו נשברו לרסיסים, לא האמנו ואף סירבנו להאמין שהמאורע הזה אמיתי. לאחר מאורעות השבעה באוקטובר נחשפנו מחד לזוועות ולסיפורי טרור ואימה, ומאידך לסיפורים רבים של גבורה, אחדות ותקומה היוצרים תקווה עבור כולנו להמשך החיים בארצנו.

מטרות היחידה

1. מטרות על:

- ✓ טיפוח מיומנויות בהבנת האירועים מסביב
- ✓ טיפוח סובלנות, אהבה, כבוד ושלוש בין העמים
- ✓ שחרור לחצים ומתן הזדמנות לבטא רגשות

2. מטרות אופרטיביות:

- ✓ התלמיד יקרא סיפורים אישיים וידון בהם
- ✓ התלמיד יפתח יכולות ומיומנויות הקשורות בשפה דבורה
- ✓ התלמיד ייחשף לקטעי עיתונאות המקדמים יכולות פענוח, קריאה והבנה

שיעור מס' 1

סיפורים המתארים את מעורבות החברה הבדואית באירועי ה-7 באוקטובר

נציג כאן שני סיפורים המתארים אירועים ודמויות מהחברה הבדואית, שמצביעים על גבית קורבנות. החברה הבדואית הייתה מעורבת באירועים ואף ספגה חללים ופגיעות נפשיות, חברתיות, כלכליות ועוד ...

1. סיפורו של פרחאן אלקאדי – ממאבטח בבית אריזה לגיבור לאומי



בשבת ה-7 באוקטובר היה אל-קאדי בעבודתו כמאבטח בבית האריזה סמוך לקיבוץ מגן בעוטף עזה. תחילה, חשב פרחאן שמדובר בעוד ירי טילים. הוא סיפר: "נכנסתי לממ"ד וקיבלתי שיחת טלפון מאחי שאמר לי שיש חדירה. יצאתי החוצה - ואני רואה 100 מטר ממני שלושה חמאסניקים יורים לכיוון שלי באים לעברי בריצה".

הם ירו לעברו, תפסו אותו, וגם אחרי שהשתכנעו שהוא מוסלמי, חוטפיו של אל-קאדי לקחו אותו בשבי, הוא עבר הליך רפואי בלי הרדמה, הוברח בין פליטים למחנה אוהלים והוחזק במנהרה לבד 8 חודשים "בשבילם אני מוסלמי שבוגד בהם. רואים בי, אויב יותר ממך" כך הוא הסביר לכולם, בהתרגשות רבה ועם דמעות בעיניים.

משפחתו של פרחאן לא ישנה, לא נחה ואף לא נרגעה כל עוד הוא היה מוחזק רחוק מילדיו, מאשתו ומכל משפחתו. כאשר הוכרז כי פרחאן אותר וחולץ ע"י הצבא, עם ישראל התאחד כולו וקיבל את פניו באהבה, בשמחה ובהמון התרגשות. פרחאן הצהיר על כך שברגעי משבר עלינו להיות עם אחד יהודים וערבים ולהתאזר בסבלנות ואמונה ואף לחזק את הקשרים כי בסופו של עניין כולנו באותה סירה.

פרחאן הפך ממאבטח בבית אריזה לאדם שונה ומוכר בכל המדינה ובכל העולם, כולם סיפרו ותיארו את סיפורו, את מסע ההישרדות אשר היה עטוף באי הוודאות, המחשבות אשר עברו על המשפחה, הכאב שבניתוק והפחד מהעתיד הלא נודע, כל אלה היו קווים מנחים בסיפורו של פרחאן אלקאדי. אותו סיפור ואותו אדם אשר הצליח בשחרורו לאחד בין העם היהודי והעם הערבי שחיים במדינה אחת ולהראות שתמיד חיינו ביחד ובשלום ושעלינו להמשיך להיות מאוחדים וחזקים.

2. החטופים ממשפחת אלזיאדנה

"את הקשה עברנו, אנחנו אוטוטו בקל": משפחת אלזיאדנה מייחלת לשובם של קרוביה מהשבי.

ב-7 באוקטובר נחטפו ארבעה מבני משפחת אלזיאדנה מקיבוץ חולית. אחרי 55 יום שוחררו עאישה ובילאל, אך אביהם יוסף ואחיהם חמזה נשארו בשבי.



יוסף ושלוש ילדיו, חמזה, בילאל ועאישה, נחטפו בבוקר 7 באוקטובר מקיבוץ חולית. בילאל ועאישה, בני 18 ו-17, חזרו כעבור 55 ימים. יוסף בן ה-53 וחמזה בן ה-21 נותרו מאחור, הם חלק מ-24 גברים שהופרדו ממשפחותיהם בעסקת החטופים. "הזמן שהחטופים נמצאים בו בעזה רב מדי", מדגיש עלי שוב ושוב, "הם בתוך מנהרות מתחת לפני האדמה. הם במצב גרוע מאוד, הם מקבלים מעט אוכל ומים מלוחים והם גם לצערי הרב חולים. יוסף חולה סוכרת והוא צריך לקבל אינסולין, וחמזה סובל ממיגרנות מאז הילדות וגם מקבל עבור זה תרופה. אני לא יודע איך הם שורדים עם התנאים שיש להם שם. אנחנו כבר ארבעה חודשים בזה. אנחנו אומרים 'די, מספיק'. אי אפשר יותר, כמה אפשר".

ב-7 באוקטובר, כשהציבור היהודי התכונן לחגוג את שמחת תורה, הלך יוסף עם שלושת ילדיו לעבוד ברפת בקיבוץ חולית. "יוסף עובד בקיבוץ מזה 17 שנה", מספר עלי. "הם כמו משפחה בקיבוץ הזה. בשעה שתיים לפנות בוקר יצא יוסף לעבודה בחליבה עם שלושת הילדים שלו. הוא נחטף משם כאדם חקלאי, אדם עובד, הוא לא עשה משהו אחר. הוא והילדים שלו, שנחטפו יחד איתו".

בילאל ועאישה מדברים מעט. במפגש איתם מיד מבינים שהכאב הוא לעתים חסר מילים. הם שוחררו מהתופת כעבור 55 ימים, ומחכים להיפגש עם אחיהם הגדול ואביהם. "באותו יום היינו בעבודה", משחזר בילאל את שאירע. "שמענו את הטילים ונכנסנו לממ"ד, ואז הגיעו החוטפים ומשם הם לקחו אותנו. הם צילמו אותנו ולקחו אותנו לשבי. זה היה קשה, לא חשבנו שאי פעם יחטפו אותנו. אף אחד לא חשב על כזה דבר. לא יכולנו להתנהג אחרת. היינו בידיים של אנשים חמושים, לכן עשינו מה שהם אמרו לנו לעשות".

עאישה מתארת את הרגעים שבהם הם נלקחו מהמקלט, עיניהם כוסו עם חציית הגבול, והם לא ראו דבר עד שהגיעו. לאורך הדרך, כשעיניה היו מכוסות, היא ידעה לומר שאביה ואחיה איתה. אף על פי שלא ראתה אותם, ידעה שהם שם. כשהיא נשאלת לאן הם הגיעו, גם היא לא יודעת להשיב. זה יכול היה להיות חדר, בית, מנהרה. המקום שבו הוחזקו היה חשוך. והחשיכה הזאת ליוותה אותם במשך 55 ימים. "היינו במקום שהדלתות והחלונות היו כל הזמן סגורים", היא מספרת.

עאישה מתארת את יום החזרה במילותיה המעטות: "הם הביאו לנו ארוחת בוקר, ואחרי שהם לקחו את האוכל, אמרו לי ולבילאל שנתכונן כי הם מחזירים אותנו. הם אמרו 'אתם חוזרים הביתה' וזהו. זה היה קשה, אבא שלי ושני האחים שלי היינו ביחד, ואז שניים הלכו הביתה ושניים לא".

שאלות כלליות סביב שני הסיפורים

1. אילו תחושות מורגשות כאן בתוך הסיפורים, כיצד הייתם מגדירים תחושות אלה?
2. מה מאפיין את הדמויות כאן? באילו סיטואציות הן היו שקועות ואילו מחשבות עברו בראשן בזמן האירוע ואחריו?
3. מדובר על חטופים מהחברה הבדואית גברים ונשים ללא הבחנה או הבדל. תארו מה עניין זה בא להמחיש.
4. לדעתכם, איך הרגישו משפחות החטופים? כיצד הם התמודדו עם העניין הזה?
5. שגרו בקשות, תפילות שבאמצעותן תמחישו את רצונכם לעתיד טוב ולשלום בין העמים .

מחסן מילים רלוונטי לשיעור

הרהור, אובדן, פחד, אימה, צער, כאב, נוסטלגיה, חזרה לבית, תקווה, הישרדות, קיום, אמונה, , אופטימיות, כוח, אחדות, דיכוי, פסימיות.

שיעור מס' 2

קטעי עיתונאות: דיון, פענוח והתבטאויות באמצעות סדנה

משימה מס' 1

לפניכם קטע, קראו אותו וענו על השאלות שאחריו.

קטע 1



"זוהי הבית של סבתא פסי, הרסו אותו": ילדי בארי חוזרים לקיבוץ בפעם הראשונה פגשנו אותם לראשונה לפני 5 חודשים במלון בים המלח - ילדי בארי ששרדו את התופת, חלקם איבדו בני משפחה, לחלקם קרובים חטופים. השבוע הם ביקשו לנסוע יחד עם גדעון אוקו לביקור ראשון בבארי, נירי בת ה-6 כל כך התגעגעה שניסתה לקחת למלון את כל הדברים שלה, שניר בן ה-6, הנכד של פסי, ביקר בבית ההרוס של סבתא - מהסיפורים הקשים של המלחמה. הילדים של 7 באוקטובר חוזרים הביתה.

"אני זוכרת את הדרך הזאת כשהיינו הולכים לסבא ולסבתא, אז היינו חוזרים בדרך הזאת. איזה מצחיק, פרפרים בבטן. אני כבר מחכה להגיע ולראות את הבית", אומרת נירי גאז בת ה-6 בהתרגשות בדרך לבארי. זאת הפעם הראשונה שהיא חוזרת לבית שלה מאז השבת השחורה.

[מקור: https://www.mako.co.il/news-n12_magazine/2024_q1/Article-bad5cb4eb8d5e81026.htm?partner=tagit]

שאלות מנחות בעקבות הקריאה

1. הקטע שקראתם מציג ילדים שחזרו לביתם לאחר ניתוק וריחוק. לדעתכם, אילו תחושות עוברות על הילדים האלה?
2. תארו כיצד יגדלו ילדים אלה? אילו זיכרונות יישאו איתם בעתיד?
3. הציעו דרכים שבאמצעותן ילדים אלה יוכלו להתגבר על הקשיים ועל המשברים שעברו בעקבות מאורעות השביעי באוקטובר.

משימה מס' 2

לפניכם קטע, קראו אותו וענו על השאלות שאחריו.

קטע 2 :

בעקבות ה-7 באוקטובר: הוכפל מספר הפניות למרכז החוסן בחברה הבדואית



כנס "קהילה, משמעות ותקווה" עסק בבניית חוסן בחברה הערבית הבדואית שאנשיה נפגעו, נחטפו או איבדו את יקיריהם ב-7 באוקטובר, ובאופן שבו כלל הגורמים נותנים מענה לאתגרים החברתיים והתרבותיים הייחודיים לבדואים.

בהיכל פיס לתרבות ברהט נערך כנס "קהילה, משמעות ותקווה" בהובלת הקואליציה הישראלית לטראומה, משרד הבריאות, משרד הרווחה והאגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב.

הכנס, שיזמה הקואליציה הישראלית לטראומה, עסק בבניית חוסן בחברה הערבית הבדואית שאנשיה נפגעו, נחטפו או איבדו את יקיריהם ב-7 באוקטובר, ובאופן שבו כלל הגורמים נותנים מענה לאתגרים החברתיים והתרבותיים הייחודיים לבדואים בנגב. במהלך הכנס דובר על העלייה החדה בפניות של הבדואים בנגב למרכז החוסן של הקואליציה, שלדברי אברהים אלעטאונה, פסיכולוג חינוכי מומחה ומנהל מרכז חוסן לחברה הבדואית, נאמדת ביותר מ-50%. עוד דובר על היעדר המיגון ברבים מיישובי הפזורה הבדואית שהביאו לפגיעות בנפש, לצד החטופים מבני העדה הבדואית שהביאו עמם מודעות הולכת וגוברת להכרח להסתייע באנשי טיפול מקצועיים ולחזק את החוסן האישי. גם סוגיית המחסור באנשי טיפול דוברי השפה הערבית, והצורך הקריטי להכשיר מטפלים נוספים (דבר שהחל להתבצע בהובלת הקואליציה הישראלית לטראומה, משרדי הרווחה והבריאות וגורמים נוספים), נדונה במהלך הכנס.

[מקור: <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-1099310>]

שאלות מנחות

1. מהו חוסן נפשי רגשי?
2. לדעתכם, מדוע הוכפל מספר האזרחים בחברה הבדואית שפנו למרכז החוסן לשם קבלת סיוע בחוסן רגשי? נמקו את דבריכם!
3. הביאו דוגמאות לאנשים (אנשים שאתם מכירים) שקיבלו סיוע מהמרכז לחוסן הנפשי. תארו את החוויות שאנשים אלה חוו. האם הדבר חולל שינוי בהתנהגותם ובחיזוקם הרגשי והנפשי?

מחסן מילים רלוונטי לשיעור

נוסטלגיה, חזרה לבית, אובדן, ניתוק, ריחוק, קשיים, חוסן נפשי, קיום, סדנאות, פעילויות חברתיות, סיוע, פסיכולוגים, שיחות, אמונה שהכול יסתיים, חיזוק, תקווה, כוח, חיזוק, טראומה.

שיעור מס' 3

מלחמה ושלום – תקווה לימים שקטים

משימה מס' 1 : צפייה בסרטון

לפניכם סרטון, צפו בו וענו על השאלות שאחרינו.



1. תארו את האירועים שראיתם בסרטון.
2. איזה סוג של רגשות העלה בכם הסרטון, תארו מה הרגשתם ומה עבר עליכם בזמן הצפייה.
3. בסרטון אנו רואים את האח רץ אל עבר אחיו לקבל את פניו. מה אפשר ללמוד מזה על מערכת היחסים בין שני האחים? נמקו את דבריכם!

משימה מס' 2: פעילות חינוכית המבוססת על השיר "הן אפשר"

מטרות הפעילות:

1. לעורר מודעות לערך של סולידריות, שותפות ושלוש.
2. לעודד עבודה משותפת ושיתוף פעולה בין המשתתפים.
3. להעמיק את ההבנה של השיר "הן אפשר" ואת מסרו.

מהלך הפעילות:

שלב 1: קריאת השיר והבנתנו. להלן השיר:

הן אפשר/ חיים חפר

בשלכת נושב כבר הסתיו,
האבק בדרכים אט שקע,
והיום רק אלייך נשרף
וחולם על פגישה רחוקה.

הן אפשר כי עוד ערב יבוא,
והשער יחרוק לו דומם,
ועינייך יהיו כה טובות,
כמו אין מלחמה בעולם.

הן אפשר, הן אפשר,
שיהיה זה פשוט כבר מחר.
הן אפשר ובגיפ שעבר,
שאגו בחורים כי נגמר.
הן אפשר, הן אפשר
שיהיה זה פשוט כבר מחר.

הן אפשר כי חדרך העצוב
מחכה בחיורון קירותיו,
וקורא הוא לשנינו לשוב
מקרבות מדרכים ומסתיו.

הן אפשר כי פתאום ניפגש
במשלט או בדרך עפר
הן אפשר בין עשן ובין אש
גם לחלום שהכל כבר נגמר.

1. **קריאה קבוצתית**: המשתתפים יקראו יחד את השיר "הן אפשר". ניתן לחלק את השיר למקטעים שכל אחד יקרא בתורו, ובכך להדגיש את הייחודיות של כל חלק.

2. **דיון**: נפתח דיון קצר על השיר:
- ✓ מה המסר המרכזי של השיר?
 - ✓ אילו תחושות השיר מעורר?
 - ✓ איך השיר מתקשר לסולידריות ולשלום בין אנשים?

שלב 2: שיתוף פעולה יצירתי

3. **בניית קיר סולידריות**:
- ✓ כל משתתף יקבל פתק, עליו הוא יכתוב מילה או משפט מתוך השיר שמבטא בעיניו סולידריות, אחווה או שלום.
 - ✓ לאחר מכן, המשתתפים יצטרפו יחד וירכיבו את הפתקים בצורה משותפת ל"קיר סולידריות" – לוח גדול או שטיח על הקיר שמכיל את המילים והביטויים המרכזיים מהשיר.
 - ✓ ניתן לעודד את המשתתפים להוסיף ציורים או סמלים שמבטאים את הרעיון של השיר (כמו יונים, לבבות, גשרים).

שלב 3: פעילות קבוצתית

4. **יצירת פסל חי**:
- ✓ המשתתפים יחולקו לקבוצות קטנות, וכל קבוצה תצטרך ליצור "פסל חי" (שימוש בגוף בלבד, ללא אביזרים) שממחיש את המושג סולידריות, בהתאם לשיר. הפסל יכול להמחיש חיבוק, גשר של ידיים או כל תמונה שממחישה אחווה.
 - ✓ כל קבוצה תציג את הפסל שלה בפני האחרים, ויחד נדון במשמעות של כל פסל וכיצד הוא מבטא את הרעיון המרכזי של השיר.

שלב 4: סיכום ומחשבות לעתיד

5. דיון מסכם :

- ✓ נשאל את המשתתפים כיצד הפעילות עזרה להם להבין טוב יותר את המסרים של השיר.
- ✓ נדון במשמעות של סולידריות ושלום בעולם המודרני: איך כל אחד מאיתנו יכול לפעול בסביבה הקרובה כדי לקדם שלום ואחוה?

מחסן מילים רלוונטי לשיעור מס' 3

תקווה, שלום, סולידריות, הזדהות, אופטימיות, אמונה, שיתוף פעולה, אחדות, שיתוף פעולה, כולנו ביחד, אושר, שמחה, חזרה לבית.